

Chr. Scroch:

Forklaring, at Ægteskab
tilstedes Præster,

Malmø 1529.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 249 4° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 249 4° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 249 4° copy 1

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 249 4° copy 1

DA BOX

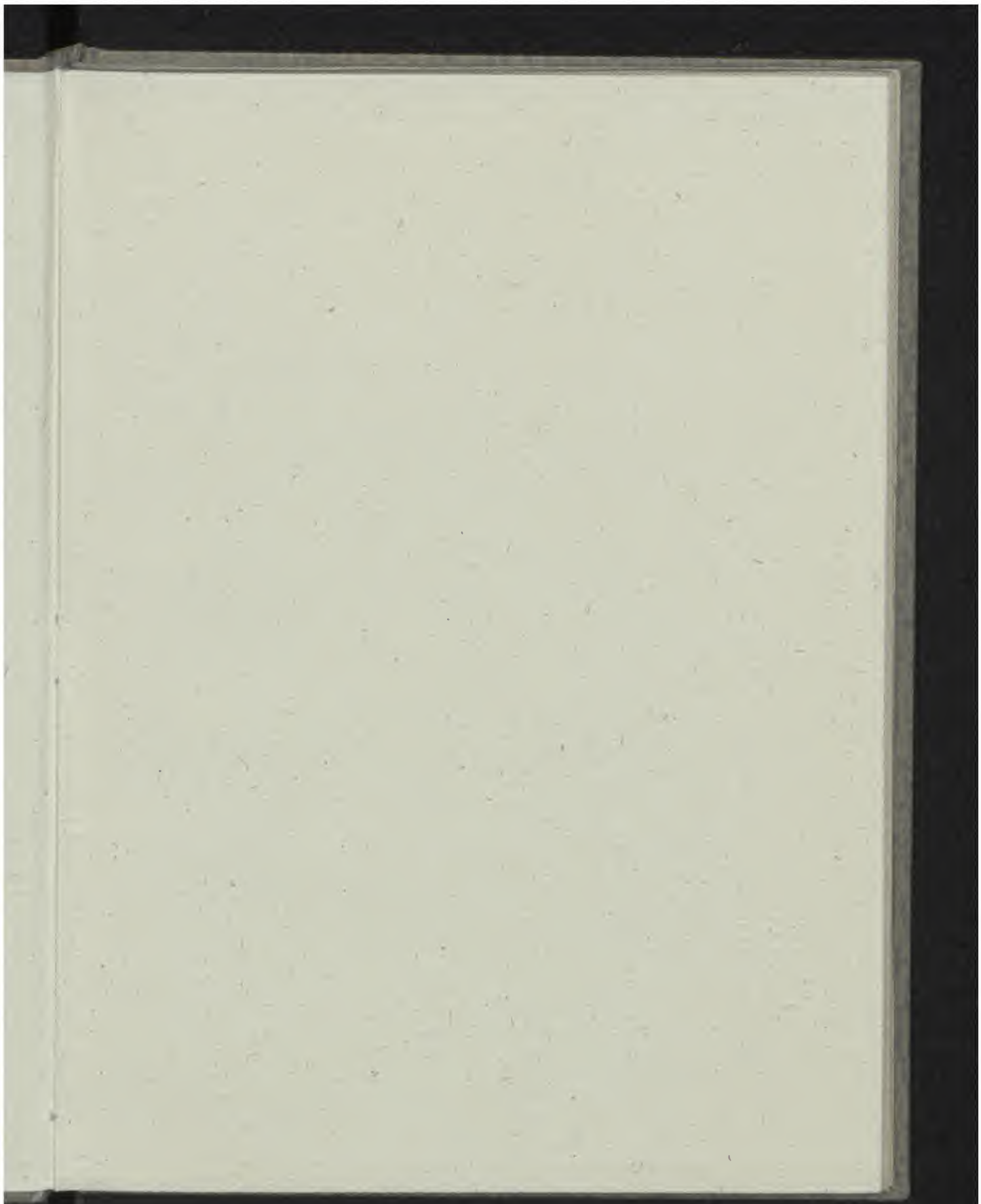

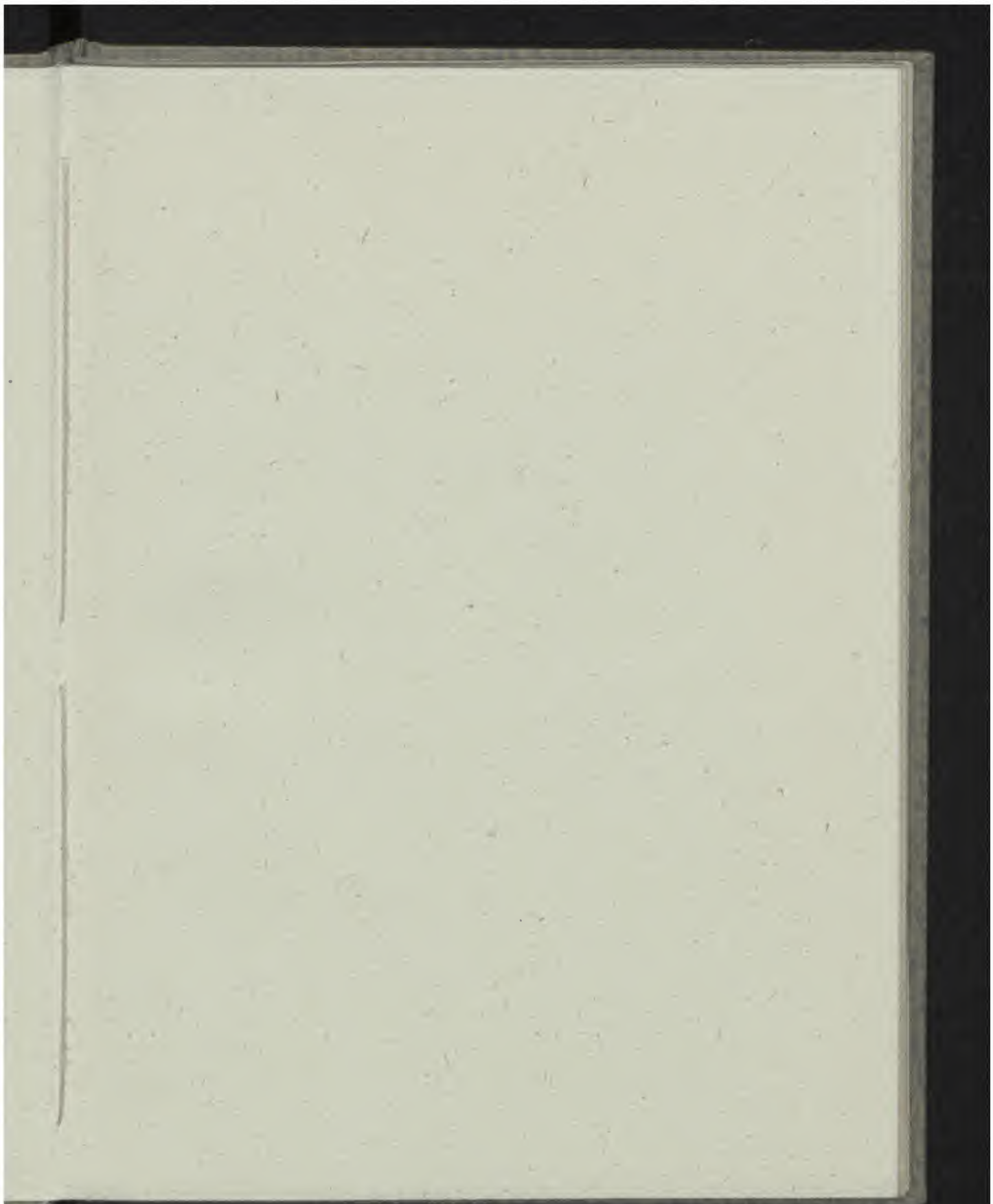
LN 249

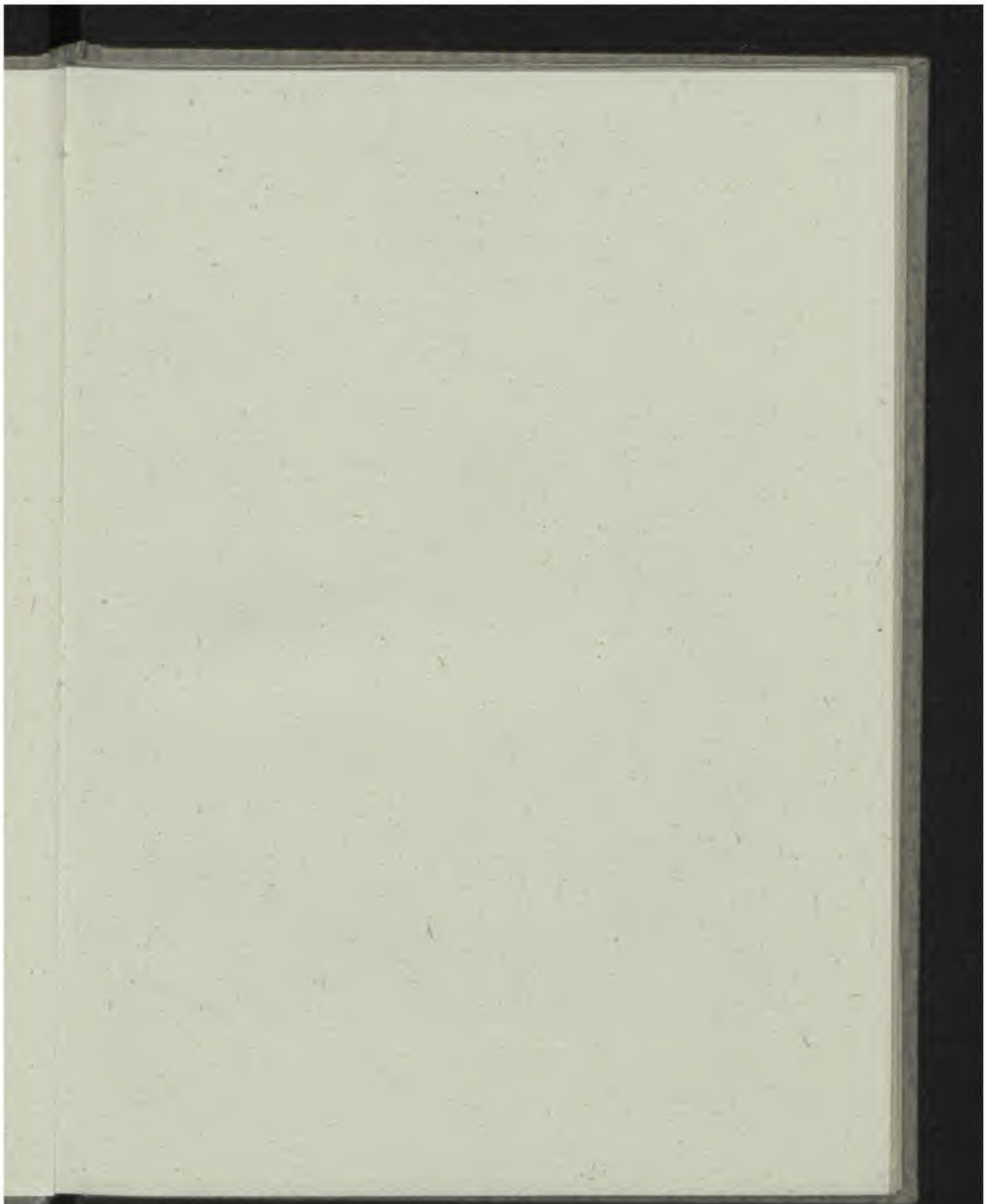
ex. 1

M

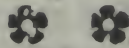

Een foye forclarig

oc beuifning aff ſkrifften oc hel
lige forfædernes ordt oc exem
pel/att thñ hellige ſtadt Eg
teſkaff tilſtedt oc ick forby
dis Preſter eller klercke
riid/ſom Pawen oc
hans tiſhengere haſſ
uet lang tid gior

Chriſtierns Seroch

Hebre ❀ piii

✠ Egteſkaff thet er Erligth
y blant alle/oc en wbesmittet
egteſkabs ſeng (thet er en vfor
krenckt thro oc loffue emellom
hwſtrw och hwſſbondhe) Men
ſkiøleffuere oc hoorkarle ſkall
Gwdh dæmme etc

Peder Laurēssē een wōsttelig Jesu Cristl tiēnere
Christelike Lāsere/oc serdelis rettsindige Prester

fred oc naade aff woz Herre Jesu Christo
Ere brodre y Christo Jesu/er nu thād
tid kōmē/sō gud weed syne hellige prophe
ter oc wdualde wanner haffuer toled om

ii. Tessa. ii
Daniel xi

Att thā jallke Antechristelike lerdō skal obēbar/ oc
formedelst Guds mundz aand (sō er hās hellige ret
sindige reene ordt) y hiel slas oc fordriffues aff mē
niskēs hierte Oc thz skal skee for wdu hand suerd oc
aldelz for wdu mēniskēs magt/allene aff Jesu Chri

i Timo. iii

sti ords krafft oc mechtigh. Serdelie thā store Ante
christelike krafftige lōgh oc dieffuels lerdō Sō S
Pouel skrijuer til Thimotheum sin discipel Att y
siiste dage skulle kōme the som y øgēskalckhet skul
le lare oc tale lōgh (som the nu y ganske lang tidth
haffue giort) forbyudendis mad/sō Gudh haffuer
skafft oc giffuet off att wde til nōttōrfft mett tacsis
gelse Huilken sō er bādidet oc reēh giort formedelst
Guds ordt/att bruge saa wals een dagh sō een an
den/ y huad sō helst mad y haffue aff Guds forloen
chlandt the mennischer som en retth Christen thro
haffue The andre sō thē icke haffue/maa wde eble oc
nōdher/kaal oc gryn effther therz mening oc sūnd

Roma. xiii

Wyeffuels
oc antichrist
thā lerdō
att forbyu
de madt el
ler gloere
thi skilsmal
paa

Therte mads forbindelse/er ett aff the stycker sō
dieffuels oc Antichristeligh aand oc lerdō haffuer gif
uet seg til kēde wdy/huilkn sō er nu rōffuet oc obē
bar et m3 guds ord/oc thette ord giffuer off mage/
att wde nōttōrfftelige huad mad gud haffuer off gi

ffuet oc off bequem er/wdñ all skilssmaal paa tiider
 eller dage/oc fornessnde guds ord haffuer giort thette
 anchristelige ordt oc budt til inthz **E**n andñ an
 chrestelig søgh oc dieffuels lerdø y øgēskaelshed er
 att forbinde egteskaff serdelis eblāt klerckerid **S**ō
 ere **B**isper/**P**rester oc the wtalige **C**losterfolk/sō
 entñ almindelige ligger y obēbare hord oc skiørleff
 ned/eller y lōnlig begering brunde onde tækker och
 synds sāttycke the sō icke haffue the store oc besynder
 lige gaffue oc naade aff gud sō er kyskhz/och eith **Saple.viii**
 reent wbesmitted herte **H**uiskñ gaffue gāscke saare
 faa haffue eblāt the wtalige sō nu ligge y ørckeløff
 hed oc stor legōmēs roo/oc sode seg gāscke wall oc
 krasselige etel **T**hette **A**nchristelige forbudt om eg
 teskaff haffuer guds ord neder kast oc til inthet giort
 oc thet er saa frīdt for klerckerii **B**isper **P**rester och
 huo sō helst the ere sō icke haffue the serdelis gaffue
 sō er kyskhz y legōme/hw och herte **T**het er thñm
 saa frīdt sō andre folck/oc saa frīdt giort for **G**ud **E**ckteskaff
 sō øll oc madt er **O**c icke alsōemisse frīdt/mē oc **E**r thñ bud
 saa budet(wnder salighets fortabelic)thñm sō icke **d**et sō icke
 haffue thñe naade att the kunde wære quindfolck for **b**asner ren
 wdñ/sō skriffñ beuiser/thette er thñm affnødñ **k**yskhedz
 att the skulle thette giøre chrestelige giffte seg/oc ic **n**aade aff
 ke ligge y hord/skiørleffnet oc fordommelsēs stad **g**ud. **L**oz
 sō the ere wd y ther ligger y skiørleffnet/wreensz **r**imbern
 wkyskhets begering/brunde oc tækker sō sagt er **S**alatag.v
Woger nw wp y sō kallz guds **P**rester/som skulle **E**phesti.v
 tractere guds pwre reene wbesmittede ordt/hans **D**ebic.xiii
 werdige legōme oc dyrebare blod/offuergiffuer es
 dñers swle slemme skiørleffnet **A ii**

Saple.viii

Eckteskaff
er thñ bud
det sō icke
basner ren
kyskhedz
naade aff
gud. **L**oz
rimbern

Salatag.v
Ephesti.v
Debic.xiii

Hebre. xiii
Apoca. xii

Actoz v

Haffwe y icke naade til affhold oc kyskhed / gifter
edher elige y Guds fryctelse / och leffwer y thnd
hederlige oc hellige stad egteskaff Beskiemer icke
lenger etthers embede / bespotter icke Gud y edhers
wreenhed Errer hām icke / kaller hām icke emodt
edher mett sin wrede oc heffn Rette y edher icke snar
ligñ selfue / tha wil han wiist etther dømme oc straf
fe Skjötter icke att offuer welde eller prelath bliff
uer wred eller forfølge edher wæter icke redde for
godz eller pēningz fortabelse Thette gielder om eers
siele salighed / lyder meer Gud end mēniske Bis
rer edhers cōscients frii / anāmer / læser oc wæl ac
ther thne effterfølgende sermoñ oc tale / som Heder
lig och lerdt Mand Christiern skroch Sogne prest
oc Guds ordts forkyndere wdy Affsens haffuer skre
ffuet oc ladet wdgaā mett stoor kostning / edher till
paamindelse hwsuale / som chrestelige y guds fryc
telse wille offuer giffue for dømmelsens stad / sō er
horeñ oc skørleffned / oc giffue edher y thnd hellige
egteskaff stad Gud wære mett edher alle / oc giff
ue edher aff sin naade Amen

Actorum v

✿ Ingen skørleffwere eller wren eller gerigh (som
er affgwdz dyrkere) skall haffwe
erffwe y Christo oc gwdz righe

Een Sermon om then Ihellige

stade Egteskaff huilken Pawen haßuer wechste-
lige forbudet Biscoper Priester oc all thñ geistlighe
stade (som the kalle thend) demodt Guds laaff och
redelige skiell

Genesis Cap i Gud han skaff
te mennisken efter sitt billede oc
signelse/effter Guds billede skaf
te han hām/mand oc quinde han Mat. xix
giorde thām/oc Gud welsignede
thām oc sagde woper oc forøger

(eller) formerer edher oc wpsyller iorden oc haßuer
hende wonder edher/oc haßuer herredømme offuer
fisckene y haßued/oc fuglene y lucten oc offuer alle
leßuende creatur som røris paa iorden

Thriste me
niske er her
re offuer al
le creatur
och maa y
troen nytte
thennū m;
tacksielle.

Thy thesse hellege ordt maa wy
sadelige formercke Guds store
mectighet/oc euig weluisselig god
hed som han aff første werdses be
gyndelse/wdy siine creatur wa
derlig beuiist haßuer/serdelis vdy
thette eddelige hymmelske creatur mennisken/huif
ked han selfuer aff euigshed wdualde/att ware des
acteg y hans godhs/oc offuer engellic rigdoms are
thy skaffte han thet efter siint eghs Guds welige bil

Menniske er
delactigh y
guds ere oc
godhed
Ephe. i

lede de signesse/oc begaff thet mett siine høgmeectis
 ge guddomelige dygder/wisdom/wonder stādelse oc
 herredom offuer siine creatur/och effther syn euigh
 wisdom (som hām wall behaffuede) att sāme crea
 tur skulde wære māgfoldige paa iorden/skaffte hā
 thet wdy tuenne att killige kion/mand oc quindhe
 som tilhobe ett skulde wære baade mett willie oc sā
 tycke/liige mett legōlig natwrlig enighed/oc hier
 telig kierlighed/som too personer oc etth legōme/
 tilhobe bundne wattskillelige y Gud/att leffue y
 een ærefwld samuarelse/oc salig Paradiß stadt eg
 teskaff/huilket Gud selffuer skaffte/oc skickede/bñ
 didet oc bōdt att woꝑe oc fōrmere erlig fruct/oc op
 fylle iorden Oc saa wære huer andre (thñ ene theñ
 anden) til hielp oc trōst/glæde oc husuarelse/wdy
 all gneuoꝛesse oc modgang

Hustru oc
 husbondhe
 ere schike
 de aff guds
 huer anden
 til hielp oc
 husuarelse:

Thet saare thñd tiid Adam wār ene wdy Para
 diß/oc haffde ingen inedhielpere/tha sagde Gud
 Thz er icke mēnsken gaat att wære ene wdy skulde
 giøre hannum een hielp som skal wære hām liigh/
 Saa skaffte han quinden manden til hielp oc bñstā
 delse/tilhobe bant thñm m3 sitt heffige ord/y etth
 wenlige oc kierligt sāfund/oc bñdidet thñm signēde
 Woꝑer oc fōrmere oc wpsyller iorden

Aff hwilke guddomelige ord inckō y Adās legōme
 en sterck brēdēdis kierlighz/attraa oc begering till
 quinden/saa att thet første hand saa hende/tha sag

Bladt iiii

de han Thette been er ett aff myne been/oc thette le
gamme er miitt legomme/oc tger fore skal ett mens
neske forlade fader oc Moder/oc tilhenge sin hws
trw/oc tye skulle ware too y eth legome/saa anā
mede han quinden Guds gode creatur til sin egte
hustrw/wdy Herrens bñdidsse/oc afflede børn/
sønner oc døttter erlig affkomme/oc formeret men
niskis slegt/effter Guds befalning oc willie

Ther nesth lesse wy nw skriffen framdelis/tha
finde wy klarligen/huor skickelige oc gudelige/the
hellige Patriarcher propheter oc Prestes y thz gāb
le testamēt/lesse y thne hellige oc erlige kyske stad
egteskaff sō Guds vdualde mēd oc gudfryctige hel
gñ oc ligenel thiet gud oc dyrkede hām mz stadelig
thz/hob oc kielighed/och gjorde Gud idelige of
fer aandelige oc legomlige Och egteskaffs stad hie
drede thennum inthet wdy theris Guds thienneffe

Thā gndt
som påkæ
thien kan ic
ke gifte
mēdh veell
thiene Be
hemorh
Job ii

Men theris Hellige Prophetisser oc Hwstrwer/
wore thennum meer til hielp/biistandelse oc orsage
til all godhed oc hellighed/oc Gudh gjorde wonder
lige gierningder weede thennum/oc wūthe thennum
offuermaadelig stor are/y thet han ydelige besw
dede thām sin willie mett sine hellige Engle/oc
had thām tage egte quinder/oc affle fruct y Israel
(paa thet att) Guds folck och thiennerer/ther
mz kunde forøgis oc hans rette dyrkelse formeris)

Gene. xlii
Jud. xiii
Zob. vi
Luce. i.

A iiii

Gene. v
Idem v
Idem xii
Actoz vii

Job i
Zobie i
i Regū viii
ii. Reg. iii
Esaie vii
i. Reg. xviii
Osee. i
Luc. i

som mand maa klarlige læse att thesse hellige Patri
archer Enoch Noe Loth Abraham Isaac Jacob/
ther til mesten the andre tolf Patriarcher/ oc the hel
lige propheter och Prestes Moses Aaron Eleazar
Job Samuel Jesse David Solomon Ezechias
Phinnces Esaias Oseas Zacharias Sancti Han
sis fader / oc mange andre flere hellige propheter oc
Prestes Guds wdualde thienneres leffde y thne he
derlige stath egteskaff/ oc baade the oc andre theris
hustruer/ wore wopfylt mett thn Helligand/ til etth
sandth tegen att egteskaff er en pwr och reen stath
mett huilken thn Helligand wil boe oc haffue wærel
se oc wandning/ oc the samme hellige fædre/ leffde
høffskelige oc affholdelige mett thesse hellige prophe
tisser oc hustruer y sand reenhed oc kyskhz aff inder
ste hiertns grund/ oc afflede hellige prophete børn/
huilke the gudelige optuctede wdy salig lerdom och
dydelighed wor Herre til laaff oc ære oc Gud wor
mett thm mett sin naade y alk retuished och hellig
hed Oc til sagde thennum sin benedidet søn Chris
tum som skulle fødte aff theris slect legomlige/ och
frelse Israel/ huilke ord oc hellige forietter the stode
lige trode oc forlode thennum til aldelis Oc er nu sa
lige mett gud euindelige

¶ See huilke hellighe mendi och quinder/ haffuer
ther wæred wdy thette hellige paradiiff orden egte
skaff/ som gud selfuer stickted sitt naffn til laaff oc
ære/ Huilke hellige orden thn legelike trofæsse wer
den/ m3 siine falske løgenactige orden/ saare ringe

ger och foracter y mange maade/regnendis thet for
een sön dig wassen oc skadelig/end dog thet er retts
uist oc helligt/oc haffuer wared meer end fem tw
send naar hederligt oc priiseligt hosi Guds wdualde
Patriarcher Prestes oc Propheetes wdy thet gamble
Testamente/som nw klarligen beuiist er Oc hwo
ydermere will forfare om egteskaffs frised loff och
are/han lase selff Mose oc propheteines böger/tha
skal han finde y sandhet stoor are och werdighed/sö
Gudh haffuer beuiisth samme stadth wdy manghe
maade

Augustin⁹
de bono
congiu
Ambrosi⁹
de coniugio
Abrahe

¶ Ther nest wdy thet ny testamente/tha tidt Chris
tus kom selffuer wdy werden oc lod seg søde aff en
Jomfru som war troloffuet een mand/huilken Jom
fru wor beslektet mett Presters slegt/att hwn ics
ke forsmade att indgaa wdy zacharie Prestes huff
oc thienne siin frencke Elizabet som wor aff Arons
døttter Oc Christus gick seelffuer till bröllop dy
Cana Galilee/oc herede oc werdig giordhe egthe
skaff/mett siin hellige neruærelse oc første Mirac
kel/att han omuende wand til wiin/oc saa lerde ha
mennesken huorledis the skulle leffue gudelige y sa
me er summe stadt egteskaff

Mat. i.

Luce. i.

Joanis. xi
Thi⁹ mett
sin nernærel
se berede eg
teskaff

Mat. xix

¶ Oc ther nest effter siin are/tha bød han att heds
ze oc ære Fader oc Moder/som wdy egteskaffs om
sorg oc bekømring opføde off

Exodi. x.

¶ Men offuer alle thesse/tha giordhe han egteskaff
een stoor offuermaadelig ære/ther han signedhe segh
oc siin hellige kircke weed brud oc brudgøme/och

Lant. i.

Joanis. iii

Bi

Ephe. v weed mand och quinde wdy egteskaff / betegnendis
ther mett ett mechtig himmeligt sacramēt / som mög
ghet glædeligt er att begrunde huilken kierlighet och
hellig enighed oc riig delectighed / ther er emellom
Christum oc hans elskelige Bröd thñ hellige kircke
som er christñ mēnskes sãfund.

Matth. iiii **H** Ther nest giore han egteskaff ydermere ære / att
han wdualde gifte mēnd til synē hellige Apostle oc
disciple / och icke foractedē thñ / end dogh the wore
gifte / oc haffde hustruer oc børn / men han elskede
thñ / som mand maa læse **Mat. viii cap. Art. Jhesu**
indkom wdy S. Peders huss / oc saa hās huss
truers. Hoder liggēdes. paa sēgen ete.

Wor herrs
apostle wor
gifte mēnd
tom. v. 32.
uans l. v.
hær.

H Offuer huilke ord Theophilactus siiger saa Huer
christñ mēnske lærer her / att hwallwop eller egteskaf
hindrer ingen fra gode dygder / thñ thñ første eblādē
Apostlene haffde een hustrues Hoder frændelig
oc saa **S. Philippus Guds predickere oc Euāge**
lista / som omuende medē Guds naade Cesaream.

Act. viii han wor gifte wdy egteskaff oc haffde iiii døtther /
som **Lucas klarlige beuiß wdy Apostelernes gier**

Act. xvi ningers bog **De** saa thñ hellige Euāgelista **Aquila**
la S. Powels skoldbroder / hā haffde en egte quin
de som heed Priscilla / som fulde hām och wor dyder
lig oc dienstactig y alle maade De icke eniste theße /
men oc saa S. Pawel / som oc wor een gifte mand
som han selßuer giffuer til kiende Philipñ iiii sō S.
Clemens Alexandrinus hā siiger oc andre flere Apost
tele oc læretiemere wore gifte / oc haffde hustruer.

Bladt vi

de Børn/oc gaffue theris sønner oc dötther y egtes
 kaff/ som Sanctus Eusebius klarlighen bewiiff
 wdy syn Tredie Bogh Ecclesiastice Historie La Eusebius
 pitulo ppy Oc saa Marcellus Ignatius/oc man Marcellus
 the andre flere sandwe Historiographi Ignatius

¶ Her offwer haffwer wore Papister dictthet een Papister di
 forgiffeligh løgen/oc amnactelig swold glosze/mz ekte falicke
 hwilckn the Bedrage simpel almwe/oc siuge Ja wor glofer em
 Herris Apostle wore giifte/sør the blesse Apost made
 le/mey siden forlode the theris hustruwer/och all
 drig nogen Prest giifte seg aff throens begyndelse

¶ Att thette er obenbarlig løgen och swalkdet/
 wilieg nu bewiisse medt skriften/oc all sandhed/
 ¶ Først læse wy wdy Sancte Powels første sen
 de breff till the Corinthier y thet Niende Capittel
 wdy hwilcked han siger saa Passwe wy icke magth
 att adhe oc dricke Passwe wy oc icke magt att føre
 mette off een søster for een hustru/ som the andre
 Apostle/oc Herrens brødre oc Cephas (thet er pe
 trus)

¶ Først for en delactighetz skyld vty Christi tro oc
 naade/y hwilckn wy ere has børn oc syskn/sø paa
 hām troz/oc saa forthi/thz er skriftens sedwan/at t
 hwn kaller en hustru søster/sø Abrahā kallede sin Genes 22
 hustru Saram sin søster Thz same gjorde oc To oc xvi
 bias oc mæge flere kallede theris hustruwer søster/ Tobie viii
 Som Apostelen gjør her wdy thesse ordt/ klar

B ii

Ignaco ter
26 klarligen beuiſſ att Apoſtlene ſore theris hwoſtruer
mett thñ for hielp ok tienſtactighets ſkyld/oc eg
teſkaffs ſtadts tilbørlighed

1. Timo. iiii
Tit. i 4. Framdelis ſiiger oc thñ hellige Paulus wdy ſitt
førſte ſede breff til Timotheum wdy thz tredie ca

Eñ Biſcop ſkal ware wſtraffelig/allene een quins
dis mand etc. Thett er/hannum bōz att haſſue ſiñ
egte hwoſtrw/oc icke flere leſſuendis paa een tiidt/
oc icke flere ſom naagre hedninge oc iſder haſſde thñ tiidt throen

Sup Tit begyntis/ſaa wdlegger Hieronimus Ambroſius
oc Theophilactus theſſe ordt/end dog wore Papiſ
ter wrpde oc foruende tepten aff ſiñ rette meningh
oc forſtand/mett theris løgenactige ſwle dicte gloſ
ſer oc argeliift/om huilke ieg wil tale een andñ tid
ydermere/nar thz bōz ſeg

Digamia
Papistica 1. Timo. iiii
Om een
mād giſſer
leg toelner
eller ſoer
ſegh huſtru
ſo ſoer vor
giſſer
Errorz ma
ter inepta
allegoria
En vbeque
lignelle y ſa
uſſien er or
ſage til vil
ſa elke
1. Tim. xxi
Tyrill⁹ Ti
bri xi

Men om theris falſke digamia will ieg naaghet
tale oc beuiſe/huoz falſkelig the tale løgn mett øgē
ſkalkern ſom Paulus ſpaade y thet the ſiige/att en
Preſt ſkal ware liig Chriſto wdy egteſchaff/allene
een Jomfrues mandth/liighe ſom thñ hellige kirkke
Chriſti hwoz er en Jōſtrw

Medt thñ wbequenumelige lignelle haſſue the ta
gōz ett budordt y thet gamble testamente ſom lyder
alene Aronis Preſter paa/att thñ høgeſte Preſth/
ſkulle taghe een Jomfru til huſtru Huilke ordt S
Cyrillus in Leuiticum oc Hieronimus y ett ſende
breff til Nepotianum/the wdtelegge aandelighe om
Chriſto oc hans hwoz thñ hellige kirkke Oc thet kō
mer off inthet weed/meere end the andre budord ſō

faar y tēz sāmē cap

H Skulle een Prest wære Christo liig y sitt egles
 skaff wdy een maade (som the siige) thā skulle han
 wære wdy alle / thā skulle han haffue een hoorone
 att skinde wd fraa seg / liige som Christus wdskind
 thā Jodeske want hō kircke Synagogam / oc siidn
 skulle han iche beuare seg mett Jomfruelige Brwdh
 Men lade hende altid bliffue iomfrw / som thā helli
 ge kircke Christi Brwd er **Mē** tēz er iche wdē tāt
 the giore som Phariseirne giorde / the affsiige mōg
 gen oc nedsluge Camels dywret / oc ac the skeffuen
 oc iche diecken

Christi han
 forskind
 the vātro
 1
 23

Mat. xxiii
 Lu. vi

Thā ther giffter seg tōffuer eller foor seg een er
 lig widue til hūstrw / thā formee the attē wære
 Bisp eller sogne Prest Men andre wkyske personer
 oc krewrendere som ere wanuettige / wlerde / hōffer
 dige / gierige / Simoniaci thennum ordinere the och
 tilskede thā att fōre ett obēdarligt hedenske lessnet
 thā hellige kircke (som er christen forsambling) till
 skiendsel oc (Gud til) fortørnelse

Malach ii
 Hierarchi
 te oc Papis
 te heretici
 formeene
 Prester att
 tage vidues
 til egte

Att reit he
 densk oc v
 chfelig lef
 nett haffue
 nu alminde
 lighe vore
 Prester oc
 klerckerii

Ther faare hinder thet intet heller een giiffther
 seg igien nar thā første er dōdt eller ey Han er iche
 digamus ther faare / eller giōr emodth Apostelens
 ordt / forthi dōden løffer egteskaps bond / thā dōdhe
 quinde er iche meere hans hūstrw / end som een dōd
 knwb er Sancte Povel han meen intet andet m
 thet han siiger (En Bisp skal wære een quindes
 mand) thet er han skal iche haffue too lessuendis hū
 trwer bandhe till goode paa een tird / som Lamech

Roma vii

Vera Wh
 gamia

Math. xxi
Deut. xxv

Ret egthe-
schaff er en
is not kysk-
hed

En godth
quindes oc
pustus vil
kor
i. Timo iii

Timo ii

Abraham oc Jacob/oc mange Jøder haffde theris
broderkoner til theris egne hwostrwer/oc skulde vp
reysse theris broders seed/effter loffssens brodth/
Saadanne skulde icke Timotheus eller Titus ordi-
nere till Biscoper eller til sogne Prestes Men then
som wor een quindis mand/oc leffde kyskelige oc af-
holdelige mett sin egen eneste egte hwostrw/som een
god erlig meenloff mand/att ingen wantro hedning
eller Ewangelii fiende/kunde loffssigen straffe ha-
num for naagen mustæckelig hofwed last/att hand
kunde thess dristeligere straffe wkyshhed oc skisck-
ned wdy andre/oc ware menigheden y sognen etth
gotth exempel oc dygdeligt efftersywn/oc saa hans
hwostrw eheller att hwn wor piige eller widwe/ther
tall Apostelen inthet om Men han tall om the gode
wilkaar oc dygder hende bsz att haffue/att hwn er
redeligh oc icke fortalere/edwgh/tro y alle ting/
kysk/ydm yg/blw/kierlig oc dannes Som och
Paulus ydermere beuiiss til Titum sin discipel/att
han skulde lære the gamble quinder/att the sekulle
twethe the wonge att elske theris mend oc therz bsz
Oc ware tuctige/kyske/gode/edwge/reene oc
woethe oc acthe thet som thm bsz wdy huffed/att
the giøre welgierninger/att the ware theris mende
wonderdannige/paa thett Guds ordt skal icke for-
actis eller bespottis
Saadanne bszomme quinder/bsz Presters huf-
trwer att ware/som thesse hellighe quinder Sara
Rachel Delbora Sephora Hester Anna Judit A

bigail Susanna Elizabeth oc theris liige The leff-
dhe mett theris hwsbonder y stoer kjerlighed och
kysckhed

Saa bær oc off saa att haffue hustruier sô wy ickê ha i. Cor vii
nde (sô Paulus syger) Thz er wy skalle leffue aff
holdelige/maadelige oc sielden acthe legôlige tingh/
men meere Ewangeliske oc himmelske tingh Saa
liigger ickê magt paa/heller hwy er iomfrw eller vi-
due Forthi S Augustinus han siiger att een yd-
myg egte hustru/er bedre for Gud end en hoffer-
Jofru Thz same beuiß thne mechtige Christne Doc-
tor Erasmus Roterodamus wdy sin bog de Institu-
tione Marimonii/att thz hindrer inthz/heller een
Prest tager seg piige eller en hofferisk dydelig vidue
til sin hustru/er ther ickê wdñ the andre gode will-
kaar oc dygder/oc serdelis these twenne dygder/
kysckz oc kjerlighz/hvilke egteskaffs leffued hoffer-
lig (mest) bequæmer sô Paulus måge steder wty sy-
ne sêdebreß beuiß

Saa haffuer ieg beuiß/att thz er ickê sandhed
ther Papister siige/att ther wor alding nogñ Prest
gißte wdy thz ny Testamête effter wor Herris wps-
farellse Thor ickê Christus wpsaren thñ tiidt Sâc-
te Powel skreff til Timotheum oc til Titum/och
bad thñ tage oc ordinere thñ till Prest/sô wor alle
ene en quindis mād etel De ickê ene ste thñ tiidt/m-
meere end een aar ther effter/till Nicenum Concili-
um Tha wore måge gode hellige Bisper oc Prest-
er giße sô wy maa klarligñ see/wdy theris bôgher/
som the skriffue theris dôtter oc

B. iiii

Aug⁹ de bo
no dogmati

Erasm⁹ sig-
ger att en
Prest maa
tage seg till
egte en iom-
fru eller er
lig vidue

i. Cor vii
Ephe v.

Concilium
Nicenum
Mere end
een aar sidē
vore prest-
er giße y for-
maals kirc-
ke

De singula oc hustruer til som er **S** Hylarius **S** Numidius
ritate Alexi Martyr wor oc giffet som **S** Ciprianus beuiß om
comum **S** Gannum **S** Spiridon **S** Cheremon Hermes Ter
tullianus / och icke theße alleneße Men alle the
hellige Biscoper oc christne Predickere som leßde y
formaals tidt (eller forleden kircke) for end the for
bißrede oc wßindige Pawer begynth the att regere

Concilium Och thet skore meetige Nicenum concilium wdy
Nicenum huilket wore forßablede flere end ccc Biscoper huil
giorde alle ke mett ett raadt oc sättycke aff sagde for een christe
Prester eg ke mett ett raadt oc sättycke aff sagde for een christe
teskaff frui lig dom / effter **S** Paphuntii raad / att alle Prester
att vaere skulle egteskaff ware frui / ther effther som till forny
Oc att the maatte leßue kyskelige mett theris hwsa
truer oc wpsøde børn Gud til laaff oc are Thett
maa mand klarligen leße wdy theris egen Decreto
Distin ppyi Nicena synodus etc

Thid gred Oc the menige Greske kirke haffuer hafft egtes
icke kirckis skaff frui wforßwdhet aff throens begyndelse / oc til
Prester vor thne dag / thi ther icke findeß een bogskaff y all thn
aldig egtes thne dag / thi ther icke findeß een bogskaff y all thn
thatt forbu hellige skriffte / ther forbyuder Prester eller Lare ne
det nere att giffte thn oc leßue erlige wdy egteskaffs

Papa Epi stadt wde wore troløse Papister ac Epicurei / sð ere
curcorum kðmne y the siiste dage / oc ere fallen fra throen / oc
oc Priapi giffnet thn til the wilfarende aander oc dießuellses
tax dur leidon / som Daniel oc Paulus spaade The forbiu

Danri de mett løgn oc hypocrisi egteskaff oc mad som gud
i. Tuno. iii skaffte att brøge mett tacksielse / thn som bekæder
sandhed The kettere Taciani Manichei Martionis
te / the forbyude icke egteskaff hemmelige oc treske

lig mett lögen oc øglerii Men the fordomde egttes
 skaff offuenbarlige/ att huer mand kunde forstaa the
 ris kietterii Ther saate meente icke Apostelin the
 num Men Papister oc wore sognactige skriffelare
 oc muncke/ som wnder subtilig dybhed oc treich lö
 gn forbyude egtteskaff/ icke eneste Priester Men oc
 saa menta almue y mange maade/ mett fadderloff/
 Kloster löfte/ wielse/ oc mange flere hynder oc w
 rette/ sö the haffue gjort almugē skade m3 oc pēning
 tab y mange aar/ som theris Summa angelica well
 wduiser/
 ✠ Och aff groff forstocked oc beslaged blindhed/
 oc skriffens w forfarenhed/ tha meene the att ewig
 kyskhed er saa ringen ring/ att alle kundhe forware
 hende aff frii willie/ som een foruarer sin kortel el
 ler kaabe Thet att siige er obenbarligt kietterii oc e
 modt skriffen Sapientie viii Math xix ther chris
 tus talede om thām som haffde selfwer gieldet thām
 for hymmerigis ringe/ tha sagde han/ thesse ordt be
 gribe icke alle/ men huilke thet er giffuet Quo ther
 kād begribe han begribe thet
 ✠ Ther beuiß han klarlighen/ att hwo ther skal hol
 de ewig kyskhed aff hierens grund/ wdt all falsk
 hed oc hypocrisi Han maa haffue Budts besynderli
 ge gaffue ther til/ ellers bliffuer natwren som hwo
 wat skafft att wope oc formere seg/ liige som andre
 creatur/ wrther oc planter/ swgle och dywr/ the
 til roris aff theris egghen natwrs arth aarlig aars/
 att giffue aff thām frwet oc affkōme/ som Bud bød

Augustin
 de bono cō
 ugh. 7 libro
 de ueritatē

Euig kysk
 hed er icke
 saa ringhen
 ting sö mā
 ge the acthe

Joan iii
 ir Cor iii
 Phil ii
 Augustin
 de spū et
 lra cap xiii

Eds besyn
 derlige gaff
 ue kyskhed
 oc enserde
 lis naade

thm aff Begyndelsen Liige saa røris oc Adams leg
 Døer och gōme vossuertuindelig egges oc tuingt aff the same
 formerer e indsatte Guddømelighe ordet (wøper och formerer)
 ther edher) som regerer oc dilerer end nu wdy legdømet
 Oc till egger mēniskē att formere seg/oc see sitt
 ansigt oc Billede/ y syne elskelige bøn oc affkomme
 wdy werden Oc ther til begere thet andsz kygh/
 sitt medlige natwrligt quinde Billede/ sō hānum er
 skafft til glæde oc hwsualse

Thke stercke wprindelig Begering oc tilbøylighz
 som saa er indplanthet aff Gud y Adams legomme
 oc y alle hans bøn/ til thm indskaffte natwrlig ger
 ning att affle syn liige/ kand ingen wdslocke/ wden
 all ene thm Gud som er offwer natwren/ oc weldig
 oc mectigh er att forwandle natwrlig ting/ som han
 gjorde weed Mōsi oc Helye legomme/ muterede oc
 forsterkede thm mett sin naade/ att the icke aade
 eller drucke y pl dage oc leffde dog Saa man han oc
 giorde y thne sag Wy kunde icke giorde etth haar paa
 wort hofuid h wdt eller soort/ end siige att omskiff
 te wor natwre eller forwandle Gud man thet selff
 uer giorde/ aff sin besynderlige gunst oc naade/ aans
 delige døde oc wende Adams legōme/ oc skaffue ett
 andet herte oc sind/ fornyett aff the Helligand/ som
 hand gjorde wdy Jomfru Maria oc noget andre saa
 wdualde helgen/ som leffde her ett Euāgelsk leffnet
 y sand kyskhed oc hellighed/ oc mett aandelig løst
 oc frished/ alldels fraa drage theris hwo/ herte och
 tancke/ fra all legomlig begering/ oc til hymmelske
 bysches

Dh kdhbe
 icke vdslyc
 ke eller for
 mene natu
 rens krafft
 meib vore
 byskhe
 Mat vi

aa bellige
 menneske
 haffue thet
 engeliske le
 ffnet som er
 bysches

ting/och wore saa gaatt som døde for werden

Oc thz löfede thñ aff hertës grund weluilligh
saa att leffue löse oc frii/ wden egteskaffs omsorghe
oc bekymring/paa thz the kunde theff bequæmelige
re tencke the ting som Gud hørde til/huiledis the *i. Cor. vii*
kunde teckis *Merrin* Daadane mæniske/sō saa vns
derlige ere begaffne oc stœckede aff Gud/oc theris
legomme er død aff guds naade/the ere alsom saes
te/mand finder icke een eblandt twisende *Math. xvi*
saare sagde Christus Theffe ordt begribe icke alle/
mē the huilke thz er giffwed

Ther maa Guds krafft oc thñ Helligandes dygd
wdy Adams krop/om han skall leffue kyskeligh/
ellers er thz saa vmueligt att holde wbrødeligt/sō *Proa. xvi*
thz er att flyghe offuer westre haff wdt winghe och
sedre/serdelis thñ Ewāgeliske kyskhed/som skall *Castitas er*
holdis aff inderste hertës (mett een pør oc reen sā *vangelica*
uittighz) aandelig lyst oc kyske tancker/ att ware
hellig daade y legommet oc wdy aanden

Men falsk Papiste kyskhed/som nw *Pawens* *Papistica*
muncke Prester Cānicker Proester oc Runner ere *castitas i vñ*
til twingde mett band oc prysone/att holde wduortis *vortz oegen*
legomlige mett swar brunde oc øgenskalshz/medth *scalkhed*
ett wreēt herte oc forhrenchet hw/arrige tancker/
syndig begering/aandeligt hoor/huilked Christus
fordømmer saa sigendis

Huilkem som helst ther soer anset een anden mædes

Mat v

Luce xliii

II Cor vii

Sapie i
Iomfrudo
er icke bñ
bñ y the hel
lige schrift
Men thm
raadt som
haffue gds
gaffuer

Judi xvi
ii. Regū ri
iii. Regū. xi

Augustin
de honesta
te mulierū

hustrew til att wille begere hēde / thā haffuer nro be
dreffued hord mett hende vdy sitt herte **S**taar ther
oc saa Sapientie y thet første cap **O**ndhe tancker
the skillie mennisken fra Gud / ther fore er thz ic
ke nock att skugge oc smocke seg for menneskes øg
ne oc høgge oc smegre / oc lade seg thā att wære sō
jag y sādhed icke er / som thā falske whellige Phā
riseus **O**c thet skeer sandeligen / wden wy haffwe
Gudts besynderlige giffwe / thi alle Adams børn
ere aff swaz oc skrøbelig materia / huilke Paulus
wisselige besindede / ther han wille icke frengelighe
byude / offuer iomfruer / eller giøre eet farligt budt
ordt om iomfrudom / som er ett fridit **E**uangeliske
raadt **T**her saare sagde han **O**m iomfruer haffwer
icke icke Hertens budt / men icke giffuer ett raad (thz
er) iegh siiger huad meg gaat tyckie **G**iffther hwn
seg / tha haffuer hwn icke ther wd y syndet etc

See hwor warligen skriffuer Paulus om thne
sag / att han wille icke wære orsage till nogels falsch
eller fortabelse / eller til naaghet onth / som skulle hēs
de y framtiden / aff dieffuelsene subtilig lønlig suig
oc fortacte snare / thz han wiste att mennesken wor
aff kiød oc blod / icke aff steen eller træ / oc han haff
de læst / att thā sterke Sampson oc hellige Dauid
oc thā wiise Solomon ginge til bage oc fulde y the
ne stridt / thz sō **S** Augustinus han siiger **E**blāde
alle menneskes strider / tha er kyuskhets strid enes
ke haard / thz ther er daglig ansald oc frestelse / och

Syelden seer Thet faare nu Bywder **S** Powel
 alle att gifte thm / som fornumme ydele re wduor
 tis wlyskhets Brwde y thers legomine **O**c haffue
 thette beskiermelige middel een egte hustru / emodt
 horeti oc skislesfne oc onde løster / oc emodt dieff
 uelsens stercke frestelse
 Her om talet oc **N**ikolus thm Rimerske Biscop
 til R idulphum thm werdige oc godhe Biscop wdy
 Stradzbwrg / som thet oc staar y kirke lowffwen
 pypiti questii **C**ap Latozem om thm Prest syn mo
 der sloo y hiel Huor streng och swar penitentz han
 skulle giøre for han skulle anamines rettelige til sitt
 embede / och ware skylt fra andre menneske / y sacra
 menthe omgangh
 Men dog forbyuder han skoorlige / att han skall
 icke skillies fra / eller formeenis syn egte hustru /
 paa thet han skal icke falde y thet sware synds swel
 som ez skislesfnet / thet (siiger han) som wy icke be
 gere / eller y nogell maade wille att skee skall
 Men mange som thke oc **S** Powels lerdom
 haffue forsmatt / oc icke wille haffue een egte hws
 trw for horeti skuld / men beskugge oc smøcke the
 rum for werden att ware kyske / the haffue faghz
 thet wildfarelses løn **O**c ere kōmen wdy thm wo Roma
 dhe oc dodelig snare / som the ellste oc wdualde
 Leff skrifftey oc seee huilken heffn the haffue fā
 get som forsmade thet hellige egteskaff / oc dog allis
 genell bedriffue wlyskhed oc legommens løst wdy
 lōnd oc ondskaff **G**ick ey floden offuer ganske ver **G**enes vii

1: Cor vii
 Eateschaff
 er guds a
 ffue och eet
 chrittelig
 raad emod
 boor och
 schislesf
 ned
 Job ii

xxxiii quest
 li c. Latoze

Gen. 19 den for wkysheds synd **Sodoma** och **Gomorrah**
Gen. 19 swencke y iorden / thā retuise mād **Loth** bereddede
Jud. 19 thet erlige egteskaff **Onan** han bleff y hiell slaghen
Rū. 19 for thā wshlig slemhed han bedreff / oc mange flere
 twosinde er thet forfared mett liiff oc siell / for hooi /
 skislessned oc wkysheds synd **Leess** oc saa **Croni**
ca mundi oc **fasciculum temporum** / oc forfare huad
 kyushed wore hellige **Pawer** holde serdelis **Bndic**
tus nonus Joannes xii oc thāe quinde pawe **Joan**
nes Anglicus som fick ett barn / al **Rom** til skam o c
 skiendsell

Dieffuels **Lader** off acthe oc besinde thā store forderffuelse
 lerdos kyse oc wforuindelig skade / som thette **Sataniske** paa
 hed passuer fund / passuer giort thā arme **Christendom** wdy mā
 chomet gār ge hundrede aar **Passuer** thz ey wpsyle werda mett
 che slem v slem wkyshed oc øgenskalckerii **Serdelis** **Christ**
 kyshed aff dñiens **Priester** thā sterke part / som skulle wære
 fcor iordfies salt / werdsens lyuff oc skinnede wdy theris
Matth. 9 christelige lessned oc serdom mett dygd oc ære oc sād
 hed / oc wære gode exempel **Ere** the ey nw openbar
 lige skislessnedts mēd / iöfrukrenckere / meenedes
 re / oc onde fordommelige exempel / som almuen tas

Almuens fol ger exempel aff oc siige **Nare** thet synd / tha giorde
 ch beschem iche **Priester** thz **Frädelis** ther quinder lessue y hooi
 mes oc tag icki **Priester** thz **Frädelis** ther quinder lessue y hooi
 ger ektper skiendsel oc blusel for werdey / oc ere foractede och
 syn aff pres forsmade aff huer mand
 ters onde lessnet **Oc** mange hundrede passue dōdt her aff werden / mē
 lessnet een bedrøffued misshaabelig samuittighed **Och** saa
 lessnet **Prieste** bōrn / som wære ypperligen forduy dagis /

Bladt piii

the skulle alle dage sla theris hoffued ned/oc blouis
theris foreldeerne Oc bliffue l  dfuettige/oc m  sthe
theris att Oc Preste d  ttre the  lligeste komme y
floor b  st/oc m  ste gode giffteremaal for the ere w
ecthe/oc bliffue krenckte oc beski  me theris faders
huff/huilked Moises oc Paulus haardelige forbiu
de Oc wille att een Prest skulle haffue erlige oc h  r
s  me b  rn/s   icke ber  ctede ere y druck  skaff eller
i anden last Oc staar ther iii Mosei pxi Er th   saa
noger Prestes d  tter worder p  a gressuen i nogen
ware/oc worder beliggen oc forkr  cker sin faders
naffn/tha skal i un b  ndis

Leui. xxi
i Timo iii
Tit. i

   See huor erlige oc wber  ctede wore Prester oc
theris huff en stund/s   skulle predicke oc l  re/ och
kundg  re guds ords willie oc bef  lning Men huor
ledis the  t gaar nu till/th   Bedre off Gud y hima
merige Quo ther wiste the b  rn s   ere l  nlige myr
be oc forgiffne i Moders liiff/aff Pawens ge  tli
ke folck(s   the kalle)oc serdels aff muncke oc nuns
ner/tha motte h   s  delige grade blodige taare Oc
ing   and   ting haffuer wared orsage ther til/wd  
thette forb  nede Pawefund/thi Pharao och Heror
des myrde allene  ste dr  g b  rn/men Pawen haffuer
myrde w  talige drenge oc pi  ge b  rn/och wds  ug  t
vor s  ect byrd oc seed s   gud vill wnde off i verden
S   the   h  llige Biscop S   Hildaricus skriffuer en
forferlig ting wdi sitt sendebreff til Nicolaum Pa
pam/s   sk  ede i S   Gregorii t  de Att S   Grego
rius lod rense sin fiske s  p i huilke h   s  de sex M

Pawens so
ich myrde
oc forgiffne
boern

Exodi i
Matth ii

Ciiii

Der see vy **H**offued panner aff bøn / som wore myrde oc wdkaſ
 att Pauen te y ſamme ſøø **H**uilked ther **S** Gregorius ſaa/
 haſtuer beſtray igien kallede han thñ **D**ecretum oc beſalning
 wiſt ſitt naſom han haſſde til fory wdgiſſued / oc angrede thet
 fin abaddon en fortaber re Apoc ii
 .i. Cor vii
 thet er bedre att giſſe ſeg / end att brende

Merch hu
 ad fruct
 th er kom
 med aff pa
 uens kyſch
 hets budt
See huilken fruct thette Pawefund haſſuer giort
 i werden / Hoor / ſkiøleſſned / ſtumme ſynder / bedø
 werde ſauittigh / øgøſkalkeii / wøbluſ / onde epem
 plet / ſkiødel / laſt / Joſeu krøckelſe / ewāgelii forac
 telſe / thñ helligāds wøſluckelſe / aandelig blindh
 : pēninge tab / bōrne mord / ſiele tabelſe / gudts vres
 de oc ewighe fordommeſſe Sodanne forferlige ynø
 kelige ting / ſkiwollede diſſuelen treeſkelighe wnder
 thette Pawefund / thi han wiſte thet wel / att ther
 ſkulle komme ſaadan fruct / aff theſſe twenne wiſø
 ſareſſer / ſom han kom thñe forbiſtrede daare och
 gallne raſere Pawen till att biwde iomfrudom / oc
 forbiude egteſkaſſ emodt **C**hriftum oc hans wdual
 de thiennerer Paulum oc thñ ganke hellge ſkreſſe /
 oc giøre etth ſtrength tiiranneligt bød af **C**hrifti
 raadt (ſom er iomfrudom) oc etth wechriſteligt for
 bød / aff theſſe frii ſtadt egteſkaſſ / ſom **E**ud haſſ
 uer huer mādtt frii giort oc wforbuden i alle maade
 Ther ſaare ere theſſe twenne ſerdomme / att biwde
 ewigh køſkhed wnder band oc priſone **O**c forbiude

Bladt viii

ægte skaff wnder leens oc embedis fortabelse / the er **Ewig kysk**
 re wisselige aff dieffuelin / oc hwo ther lyder oc for **hets budt.**
 swarer thim / han er dieffuelsens oc antichristes dis **och Egthe**
 cipell / oc een meenedere for Gud oc mennesken och **schaffs for**
 byder dobsens eedh / som han soor att forfage dieff **bud huem**
 uelin mett all sin loyn oc falschz **the ere kō**
 emodt thue witterlige sandhed (att ægte skaff bōz att **men aff**
 ware friidt oc wforbuden) han skal saa loyn mett the **i Timo iiii**
 gienstridige Pharisier / som gjorde guds ord mod **web xii**
 stand for gierighed oc rügdum skyllo
¶ My weedhe weel oc hassue seet oc hørt huad tiis
 melig renthe oc fordeel mäge Bisper hassue hafft aff
 Presters horeu oc slem skislesned / oc hui the liide **hui Prela**
 oc tilstæde thim y thet fordømde oc hedenske lessæd **tr staa emod**
 oc staa saa hart emodt / att the icke maa / oc ingelun **dt att Pres**
 de skulle giffte thim erlige / the som icke ere begaff **ter maa ic**
 uede mett kyskhets serdelis naade Hassue the ther **ke guffte**
 nogle orsager til / wnder huilke the wille theris gerig
 hed (mett ett helligt skin) betecke
¶ Forst (som the siige) att the som skulle tractere
 Guds legonime oc blod / bōz att ware reene oc vbe
 smittede / som wæl sandt er Ther nest att ther eed
 oc løfte staa emodt / att the maa icke egthe giffis
 Forthi the skulle holde thet the hassue lossued Gud
¶ Thā tredte sag / att the forbiudis aff Euangelii
 predickn oc lerdom som hustruer hassue / forthi att
 the som giuffte ere / tencke the tingest som hustruen
 er anpændis etel

Di

Fierde att kirke louffuen thz forbiuder etc. Femte
Oc att huor the haffde end in egte hustru/ tha lode
the seg icke nøffue mett en forthi att thet er (sø the
siige) thim snart att wære bundne weed en/ huilke
som pleye att slette en oc taghe en anden

Siette sag Att thet er gott att wære frii oc icke
bebinde seg til en som mand skal haffue hinder oc be
kømtigh aff etc.

Theffe ere the ypperste sager som presternes fwole
skidlesseffned oc prelators gerighed skidlis wnder

Men ieg wil mett saa ord suare her til/ oc wille wi
see huad skiel oc redelighed the haffue mett segg/ och
huor mögghz the kunde nogghen bepliet oc binde etc.

Kort svar
til fornede
orsager

Thet første er thet gudeligt christeligt oc mögghz
sande Att Prestes bør att wære reene/ oc føre eeth
wbesmitted leffned/ thet biuder gud som i skriften
och giffuer stoor magth/ mange steder y louffuen
oc propheterne Thet er mögget erligt oc gaatt att pres
ter oc müncke the leffue i et kysk i omfueleleffuz
huor the haffue thz føre gaffue/ att the kunde thet
giøre for wden fare oc fald/ brunde oc besmitted hiez
te i tancke eller samtycke oc stoor begeringh

For fare oc
fald us er
thz got att
wære guffi
L. 102. vii

Men huor thne fare er eller fald bynde etc. Tha
bør thim att anāme erlige oc rackuēmelige (sø wy
til forn haffue om taled) thet raad thet emodt som
gud haffuer alle mēneste (ingen wnder taget) giff
ue/ oc **S** Povel haffuer paa Buds wegne buoz
som er egte kaff/ huilke **S** Povel siger att dare

erligt eblandt alle stædt/oc en reen egteskaffs sengh
 oc samt^hro I huilke stædt the erlige/reene oc hellige
 Prestre wore wdi i fordums tiidt/som wiidt er tas
 led om tilforn/oc er beuist bode aff thet gamle och
 ny Testamēte/oc mett hellige forfedernes exempel
 I Huad reenhed wore Prestre nu almindelige haff
 u/the se wi och thet offuer maa græde och yncke
 Oc sand Guds heffn gaar thim offuer/mett hoor
 oc skislessned Forthi the forsmaa kysk egteskaff oc
 Sancte Pouels budt i thet the kundhe icke ware i
 affhold

Woz och
 sikoerleffing
 er gds heffn
 ebladt kler
 kerud

En egtegiffte Prest som lessuer erlige och waff
 mett sin hustru/er bedre for gud/end alle the skis
 lessuere i werden er/eller the som ligge indbundne i
 Kloster i stor wkyssk Brunde oc Begering/i Huor go
 de eller hellige the synes for mēneskū Gud han døm
 mer icke effter wduortis skyn/men effter hietz sō
 skriffen siger Oc the ere aldermest emodt Guds
 bud Thw skalt icke begere etc. Emodt huilken be
 gering(nar mand haffuer icke eller kand faa the gaff
 ue som er reen kyskhed i legomme oc hiette) the haff
 uer gud giffued oc i tillstedt off egteskaffs raad/och
 lægedom

Wtere roll
 Mat v

I Til thā anden orsage att Prestre oc Muncke ha
 ffue forid eller lossued kyskhed/oc thet bær thim att
 holoe etc. Thet giffuer Jeg magt att huad mād
 redelige (icke emodt Christi frished eller the hellige
 skifte) lossuer/thz bær hām att holde/om thet loss
 the er y hans magt/oc thet er giorth aff retth for

Suar til an
 dē orsaghe

Ps lxxv 1
 49

W ii

Leut. xviii
Huylke ed
och loeffte
mād boer
att holle
Ecclesiis v

Om thette
loeffte taler
Psalmerna
in th oc off
147

Huylke loe
ffte mandh
boer icke
att holle
Leut v

Om preste
ed paa kye
bedt eller
om closter
loeffte hatt
ue vñ in th
v scriffte tes

Matth. xix

aff rett forstand oc wijsshed etc

Ieg weed wal att loffte oc eeder skulde holdis oc
fuldkommes **M**en the som ere redelige oc **G**ud be
haffuelige effter skriffte lydelse oc wonderuifning
som er om noget serdelis offer y thet gamble testas
mente / oc y thz ny om laaff / priiff / are oc tacksigel
se / y en sand tro aff wort hierte **I**tem att nekte dieff
uelin mett ale hās riige / tilhēge **C**hristo / giorre vor
nefte skiel oc kierlighed etc

Theffe ere christne eeder oc loffte / som wi haffue
giort i wor doß oc christendom **A**ndre weed thñ hel
lige skriff inthed aff **O**c forthi oc wi swerie eller lo
ffue wbesindelige / wuiffelige om thet som off icke
bør eller y wor magt er / thz maa oc skulde vi bryde
oc offuergiffue / tackendis **G**ud som haffuer giffued
off sin naade oc sandhed til kiende **p**rii quest iiii cap
Si aliquid **I**tem **p**rii quest iiii cap in malis

Ay haffue huerckñ skriff eller **G**uds befalningh /
att besuerre eller beplicte off til thet / som gud haff
uer giffued off fridit oc icke beplicated off til forth
y thet er emodt christñ frihed oc **G**uds willie / att gior
re seg thet wfridit / som **G**ud haffuer off fridit sadls
som han self sagde **A**tt alle kunde icke begribe eller
haffue kyskhed affhold y sin magt / men huilken thz
er serdelis giffuet aff **G**ud **T**hi sagde han **H**uileken
ther kand begribe (affhold oc kyskhed) tage seg thet
Huileken thet icke kand / thet er hām fridit att giuffte
seg **T**hette er ordrens mening **K**yskhed er en serdel
haor gaffue / thñ som icke er mange giffuen **S**om

wiisnåd siiger Jeg weed / att seg kand icke wære
 kysk eller affholdēdis / wår Gud (serdelis) thz giff
 uer meg De thz att wære een gāske stor wiisdo
 Thi hør icke nogel att nōdis eller lockis til kysk Inge seall
 het eller affhold / wære seg Prest Munck Nunne el noedis till
 ler hwo som wære kand Siiger S Augustinus Augustin
 libro de uirginitate Hwoz nogen trengis och nōdis
 til kyskhet / ther giffues hām orsage oc magt til w
 kyskhet oc wreenhed / oc forthi er thā icke kysk sō
 mett redsle ther til nōdis Icke helder er hun hōff
 uisk iōfru sō mett gaffue kysbis til att wære kysk
 Skriffuer oc S Hieronimus til Demetriadem Hieronim
 uirginem Att the Jomfruer eller Munner icke kād om closter
 leffue i affhold oc kyskhet / att the skulle giffue segg iomfruer
 y egteskaff / och leffue ther redeligha wdi Thennum
 skal (siiger han) iōbendare stiges / att the skulle an
 then giffues eller wille the thz icke / thā skulle the al
 delis leffue i affhold etc
 Forthi siiger S Ambrosius m3 S Pouel Att thz Ambrosius
 er bedre att giffue seg end att bēdis i ond begering ic
 Att bēdis (siiger han) thz er naar willich sāt y
 ker legomens last oc begering til wkykhet oc wreen
 hed Thet er att bēdis som S Pouel taler om ic
 S Bernhardus skriffuer oc til Senones Cano Bernhards
 nicos saa sigendis Gud giffue att the (Prestes och Sas lig
 klercke) som icke kunde leffue i kyskhet oc affhold thz til
 att the wille giffue thām / paa thz the icke skulle bēdis
 dis Thet er wdt tuill bedre att giffue seg end att
 bēdis (i wkykhetis gierning oc begering) oc bliffa
 filea

Diii

ue salige i een mindre stadt end att leffue ilde / til
fordømmelse i the ypperlige klerkeris stadt oc skie
kelse Thesse ere merkelige ord / Gud giiffue att
wi kunde thes merke oc legge paa hiertz / oc offuer
giiffue wor wylske kyskhed / oc wor werstyggelige
oc wgubelige løfte / so wi mögghz fortørne gud miz

Tredie or
sage

✠ Til the tredie orsage oc paa skud so er att kircke
louffuen formener Prester att giiffue seg i egteskaff
Quad käd Jeg andhz suare her til end so sädth er

Att kircke louffuen siiger nogle stæder miz i the maa
de / oc some stæder emodt Some stæder i nogle capi
gisz hun the friidt / oc wdi some wfriidt / i some lād
til stæder hun egteskaff eblād Prester / oc i some for
biuder hun the / so nu wore lagt att skriffue om / oc
serdelis wpregne her om er dog noghz taled til for

Kirke loge
käd ei altid
vere i mact

Ma wäl skee the haffde nogle orsager paa the tiide
att forbiude Prester egteskaff paa en tid / huilket so
icke altid kunde staa eller haffue mages emodt

Paven blu
d thes oc
Paul^o for
biude

Pauls budt til the Corinthier til Timotheum och
til Titum The Römerske Bisper oc the kircke lof
uer biude i forbiuffelse fra Guds ord Jatt klerker
ri skal icke giiffes Christus siiger twert emodt /
the kunde icke alle begribe thette ord The
haffue icke the gaffue oc naade til affhold

✠ Bisperne siige Prester skulle icke haffue hustru
er Pauls biuder the skulle ware en quindis mandh

Xent xvii

Logh siiger oc saa the skulle giiffte seg oc tage seg
hustruer 2c Huilket skulle the meere høre / enthen
skriffen so biuder oc Christus til stæder Eller Bis

perne de kircke loffuen sō forbiuder 2c Men ladh
thz saa wære att kircke loffuen i thse maade paa een
tiid/ motte wære god (sō ieg wil dog icke siige att
hun wor) Hun kād icke alid wære wed magt Som
hun oc self siiger p p p de fine cap Regule setōrum
The hellige forfaderne regle oc skick ere wd gāgo
ne effter tidses/ stedses/ personers oc nōdses wilkor
oc leylighz Saa staar oc saa e Sciēde oc e Reet ē
i sāmē mening Theffligeste siist i thz ca de Syracu **Dist. xviii**
sane p p viii diffincōe oc i thz cap Si quis docuerit
Att ingā Prest skal forsmā sin egte hustru for siit
embede eller gudelighz skylo/ wnder bād oc forma
ledidelse Oc i thz andet Si quis discernit Att ingē **Dist. xviii**
mād skal foracte eller sky en Prestes embede/ forthi **ca. Quidāz**
att hā er giist/ oc haffuer hafft erligt byllop wnder
bād oc maledidelse

Therte wil Ieg siige oc bestaa Att forbiude pres
ter oc klerkerii egte hustruer/ i huor gott oc helligh **Dist. xviii**
thz forbud synes Thz er inthz andhz end dieffuels lerdom att
dō oc wilofarelse i dghskalkkhz Reet emodt thn helli **forbyde pre**
ge skriff/ oc er orsage til all wykshz slemhz oc for **ter egte**
dømmelse/ sō til forh sagt er/ oc wi wille ydermere **skaff**
een anden tiid tale om **fierde ors**

Til the fierde orsage sō er Att the Prestes forhin
dres aff Euāgelii predickn oc lerdō sō giiffe ere/ for
thi the skulle tage hustru oc huss wære etc

Suater Ieg saa Att haffde for thne sag skylo euā
gelike lerdō bleffuet forsonniz Tha haffde icke pau
ne budhz/ att huer bisp ell r prest skulle haffue sin
egte hustru sō hā oc self oc the andre Apooftle haffde **i. Cor. 7**
p p iiii
Willi

sō til forij er taled om The gode prester oc pröpheter
 i thz gäble Testamēte wore griſte mend Oc alliges
 uel predickede oc giorde therz embede fuldt **Mē** the ca
 uarlande. uāgeliske prester oc lærere / skulle saa lessue bruge oc
 prester schu tiēne therz huftruer paa egteskaffs wegne / liige som
 lie lessue y egteskaff the iche haffde thām / sō the skulle oc giorde y anden
 werdses tingest oc hādel sō oc til forij sagt er
 femte orsa. **1.** Femte orsage sō nagle wbeskiēmede oc forblinden
 ghe de mēeske orsage presters vkyſke fule lessned mett
 Att motte the end gifte seg The skulle the iche end la
 deseg nōffue miz en quinde Saa dōmē the lige sō the
 vife therz herte / eller huad naade gud wille gifue
 thām **Mē** twil intz paa att Gud skulle iaa gifue
 thām sin naade / sō the wille gifue thām til eet
 kyske oc reent egteskaff The sō hād nu lader falle y
 slem skidlessned Forthi the forsmā egteskaff stadth
 Roma 1. Gud hā heffner tiit en synd miz en andē / hāy lader
 Gud hā heffner tiit en synd miz en andē / hāy lader
 Syndere falle vdi sō Paulus skriffu er et c
 Siette orsage The wille wære frii oc iche binde seg
 weed en / sō the skulle saa hinder aff 2c
 Bedre ath. **2.** Her wil Ieg iche mere suare til **Mē** thz siger ieg
 haffue be. Att the ther iche hād lessue i kyskē / att thz er end
 kōring ieg. fast bedre att hā haffuer noghz hinder modgāgh och
 tescat end att lide omsozig i egteskaffs stad / end vdi eet løftigt hoorless
 fordoemel. net oc vkyſk begering skal kōme til euig sorg oc for
 se forsoer. dōmelse / sō bliffue skidlessuere wist vdi the gifue
 lessnet. thz offuer 2c **Mē** thz wil ieg miz korte ord si
 Heb. xiii. ge / att thz sō the kalle aandeligt lessned i therz selffs
 Ephe. v. dictede guds tiēeste / att thz er eet sleint hoor oc eet
 forkrenckt lessnet for gud / sō thām bliffuer snarlighe
 obēbare for werden beuist

Bladt p vii

Jeg vill inthz tale nu meere paa thne tid om / thz
hooz / skidreffned oc swlhz the almindelige ligge i /
sō the fortorne Gud oc beskieme all werden mett /
oc ere ihe dog rededon att dōnne erligth egteskaff
(sō prester giessue thm wdi) att ware hooz / the ni
dobbelde hoozkarle for Gud oc werden

✠ Thi raader Jeg eder alle Biscoper Abbeder Pre
ster Lāncker Vicarier Sogneprester Altarister /
Muncke oc Munner sō icke haffue guds besynderli
ge gaffue oc naade / att holde enig kyskhz (sō er em
dt Guds ord / Gud oc willie haffue geckelige daara
lige oc syndige loffuet) wdi suar legdōmēs brunde oc
wkyskelige tækker / att i forlade thn wkyske kyskhz
sō fōrer alene ste mett seg falske naffn oc titeler / gud
weed dog eders hiertēs tækker / tager eder ware att
i icke byde dobsēs eed / att i leffue emodt edhers sind
mz en syndig sūittighz i wkyskhets ild och piine /
oc mz kedsōmelig knur oc mur ere Guds lōnlige fīs
ende wdi eders hīrter / giessuer eder helder i thē chri
stn orden sō gud selssuer sunderede oc stickete / oc ac
ther inthz thn daarlige eed sō i giorde ett armt mēniss
ke emodt Guds ord Thi propheten siger Ett tros
løst oc daarligt løfte / er Gud wbehaffueligt

Luce xvi

Eccis v

✠ Icke loffuede i helder andet / end att leffue kyskeli
ge / saa mōghz sō mēniskelig skrōbelighz tillsteddhe
eder / thz kunde i holde i egteskaff / oc leffue i Guds
wēkaff yndeste oc naade Oc i oc eders hustruer oc
børn (sō Pawen mz siine wnilde tilhēgere / haffwer
nurlang tiid pranged oc saald oc gjort thēnum orff

W v

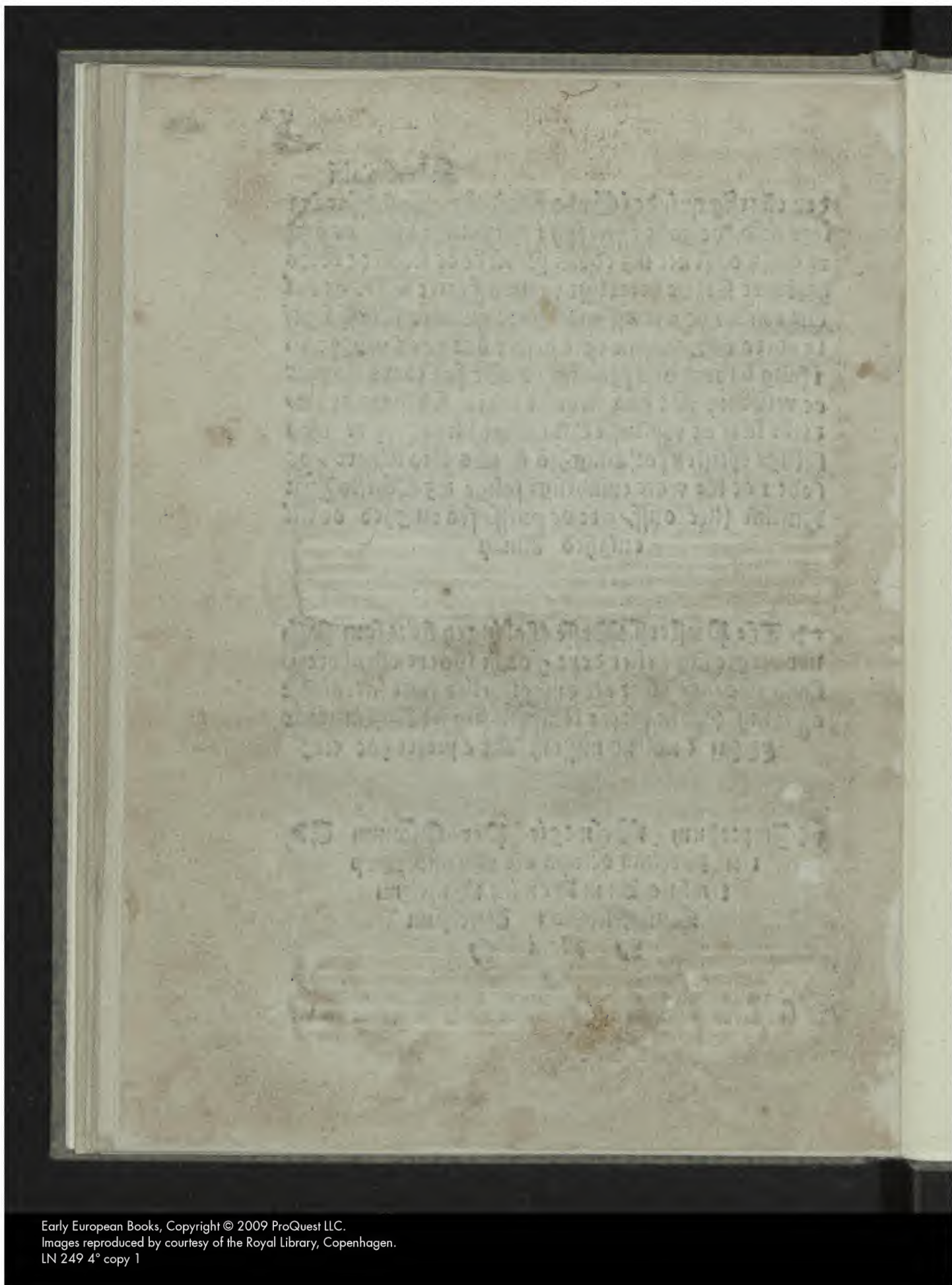
uelføffe) skulle bliffue erlige hederlige oc egte baade
for Gud oc menniske/oc i skulle icke lēger wpsylle
theris weedskeer oc faderword m̃z eders guld oc pen
ninge/oc fāge icke wden synd oc forge igien lēzen
oc bedragerii Eders gots skal icke lēger kiellis bort
oc frakōmes aff løse quinder Men Gud skal sende
eder en god quinde/sō skal wære eder een hielp och
een stotte wdy eders alderdō oc soothē sēgh Aff hen
de skulle i befinde troskaff/tienstactighed god willie
oc kierlighz/eders b̃pering skal øgis och formeris
m̃z Guds b̃ndidelse i alle maade/i skulle leffue met
en rolig s̃nuttighz oc thē Helligāds glæde/oc paa
finde naade hos Gud oc mēnsckā Maadant got sol
ther m̃z en god quinde Sō Solomon beuise Pro
uerbionum wdi thz p̃viii cap Ther siiger hā saa
Hvilckā sō helst ther paafinder en god quinde/Han
paafinder gott/oc han skal fāge well behaaffuelig
hed aff Herren Frādelis staar ther oc saa Ecclesiast
ici wdi thz p̃p̃vi cap Al er thē mād̃t sō haaffuer en
god quinde Hās aar wore dobbelde/han glæder och
husualer sin mand Oc hā leffuer syne aar i fredsome
lighz/all werdh hād icke ligned weede en god/hels
lig bluactig oc er som quinde Sō solen ther wpgor
i werden i Guds høgste himle/saa er en god quin
des skaffang en ornamēt oc prydelse i en mād̃s huss
Frādelis siiger hā Ecclesi i thz p̃i cap Hēner oc stol
brødre staa till hobe y nōdsens tiide/men offuer thē
alsāmen staa en quinde mett sin mand
See thesse gode tingh skulle i paa finde/om i saa en

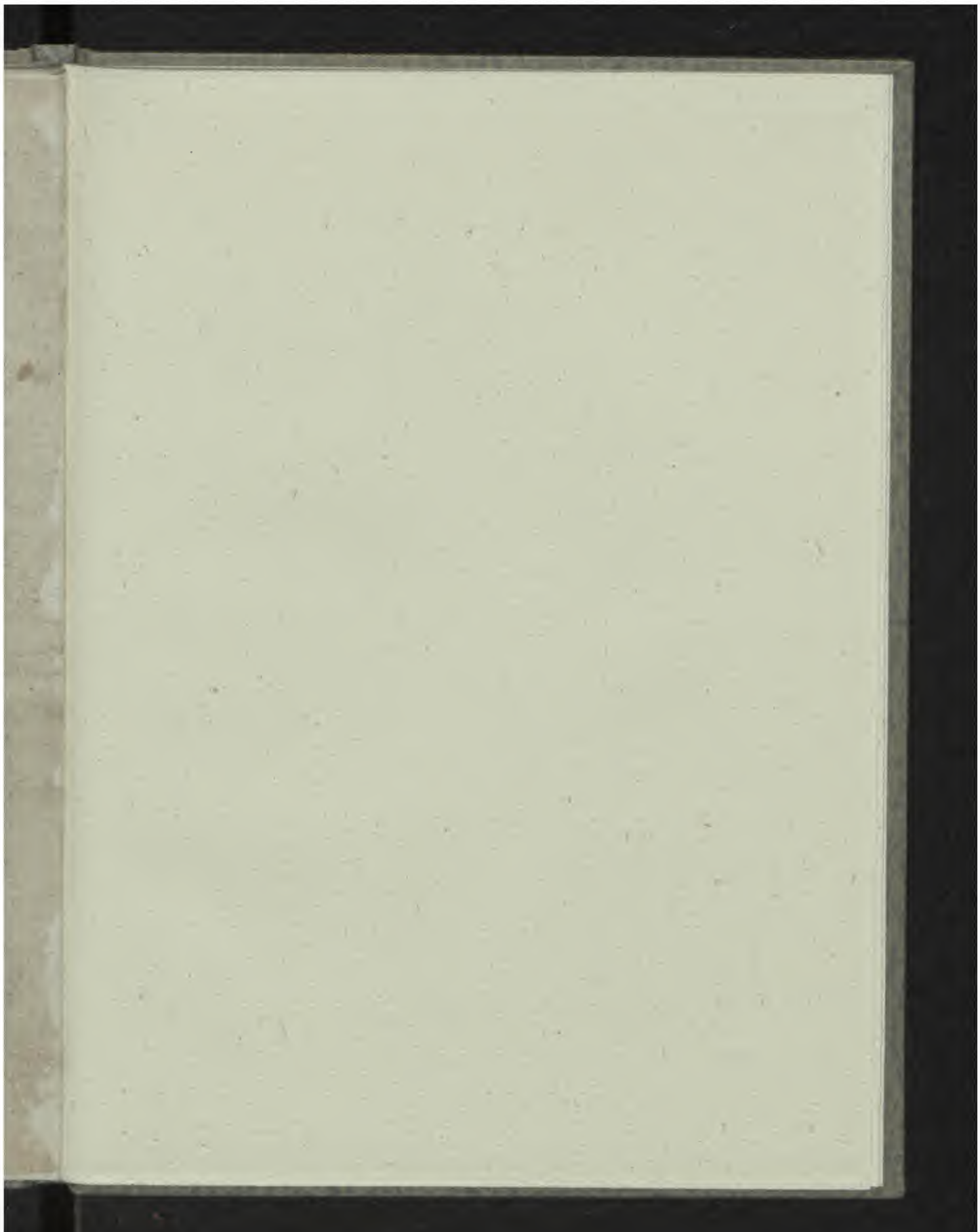
Bladt xviii

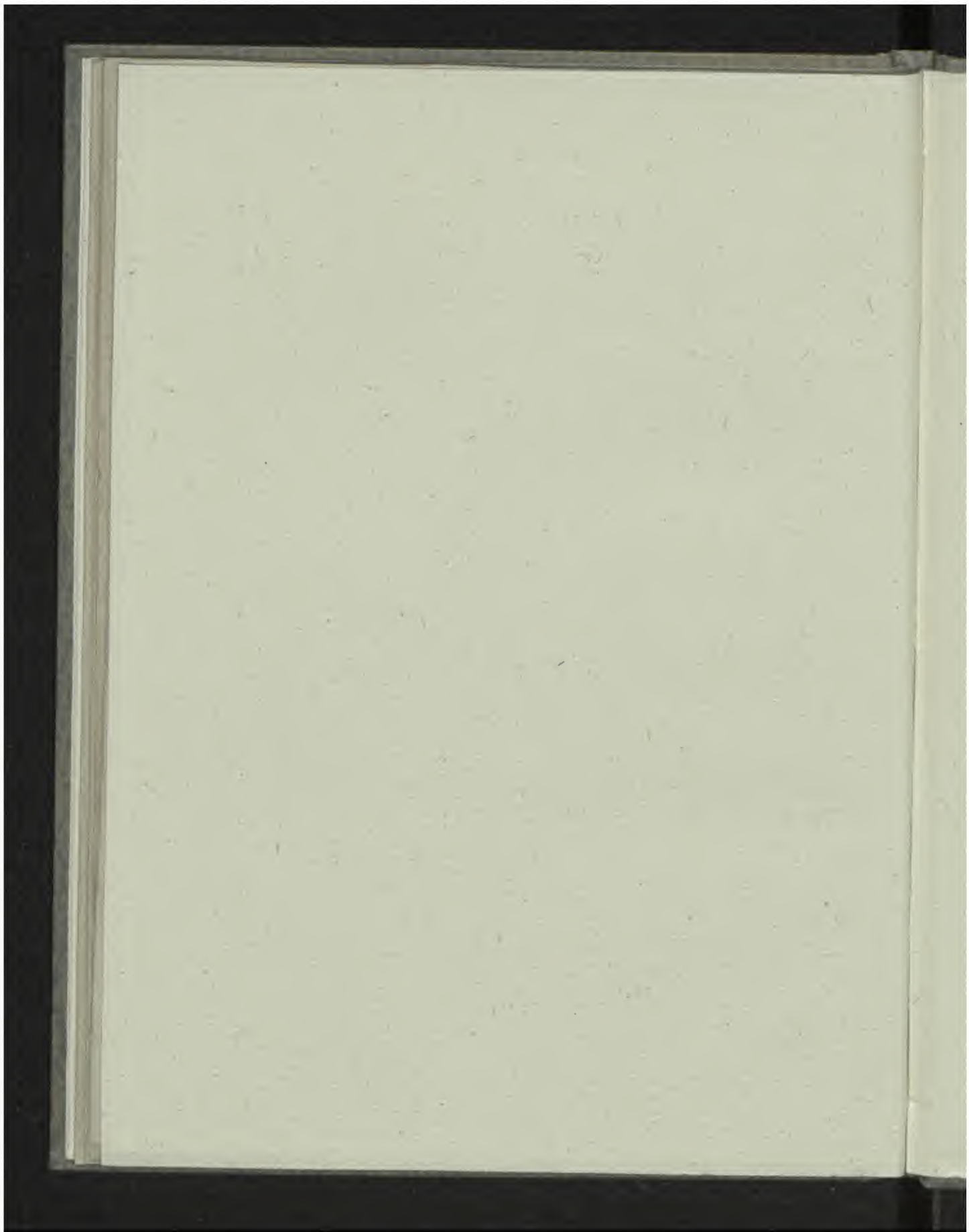
der efterlig quinde i Guds bñd idelse / saa bliffue i ez
lige mēd / oc gode efter syn i thā hellige kirke oc gi
re gaffn oc fruct m3 eders predickē oc lerdō oc eders
hustruer bliffue hede lige tagne aff huer mād / oc hol
de i heder oc are aff andre gode quinder Theff liges
te eders bōrn bliffue egte arffue bōrn / oc wptyctis
i salig leidom oc dygdelighed De saa eders bōgher
oc wijsdom De gaa i inden i eders fadspaar oc pre
dicke lære oc wpluffe thā hellige kirke (thz er thē
hellige christen forsalig) sō Guds thro timere / oc
lode i oc the wore euindelige salige m3 Christo Jesu
huilckit skee louff / are oc priiff / fra euighed oc till
euighed Amen

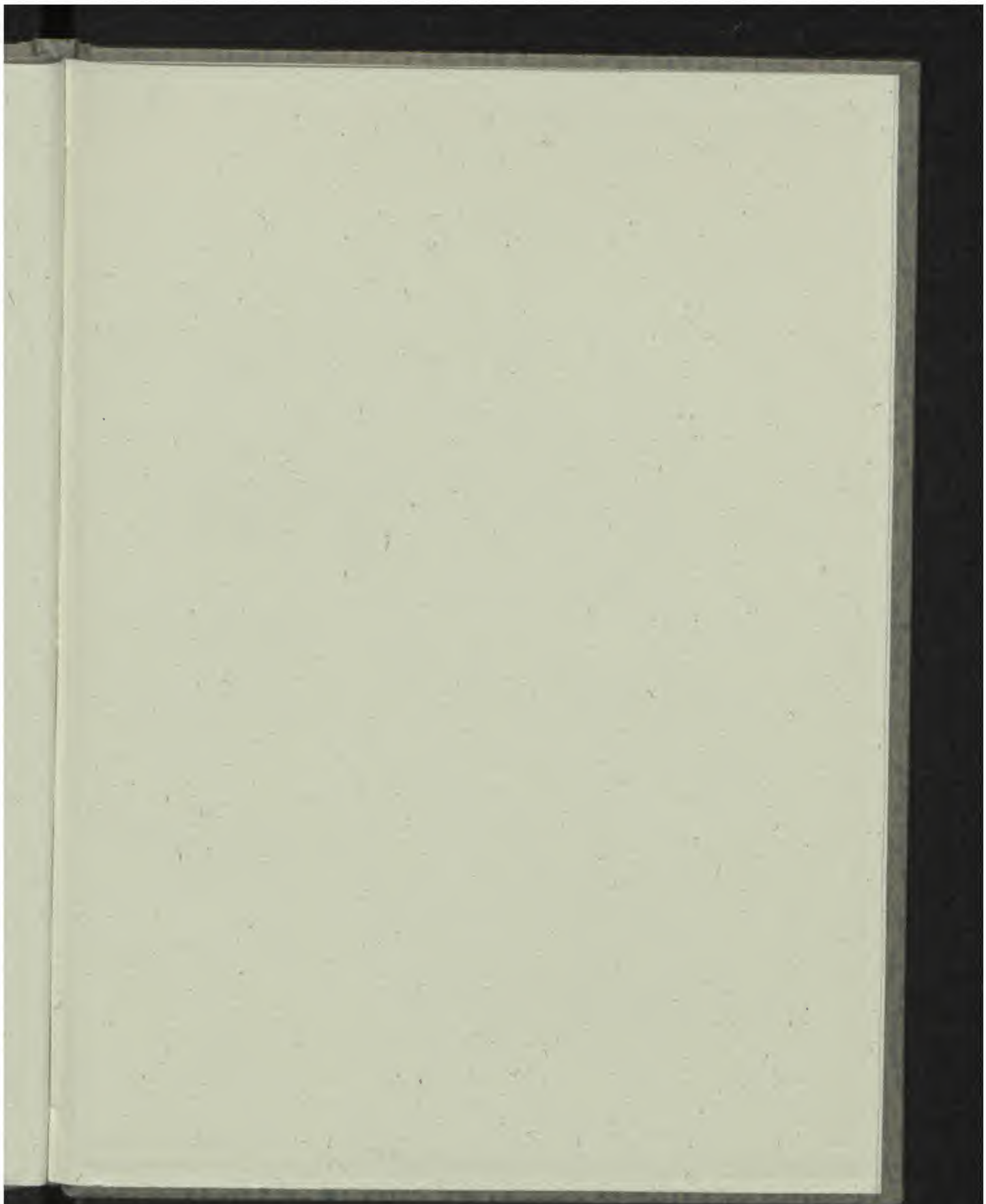
✠ The Presters Messe skal ingen høre som haffa
uer wegte kōne eller deye forthi the ere obenbare y
band De ingen bōr att omgoiff eller tage sacramēte
aff thim Som kircke louffuen sligher Distinctione
ppu nullus missam Et c preter hoc etc

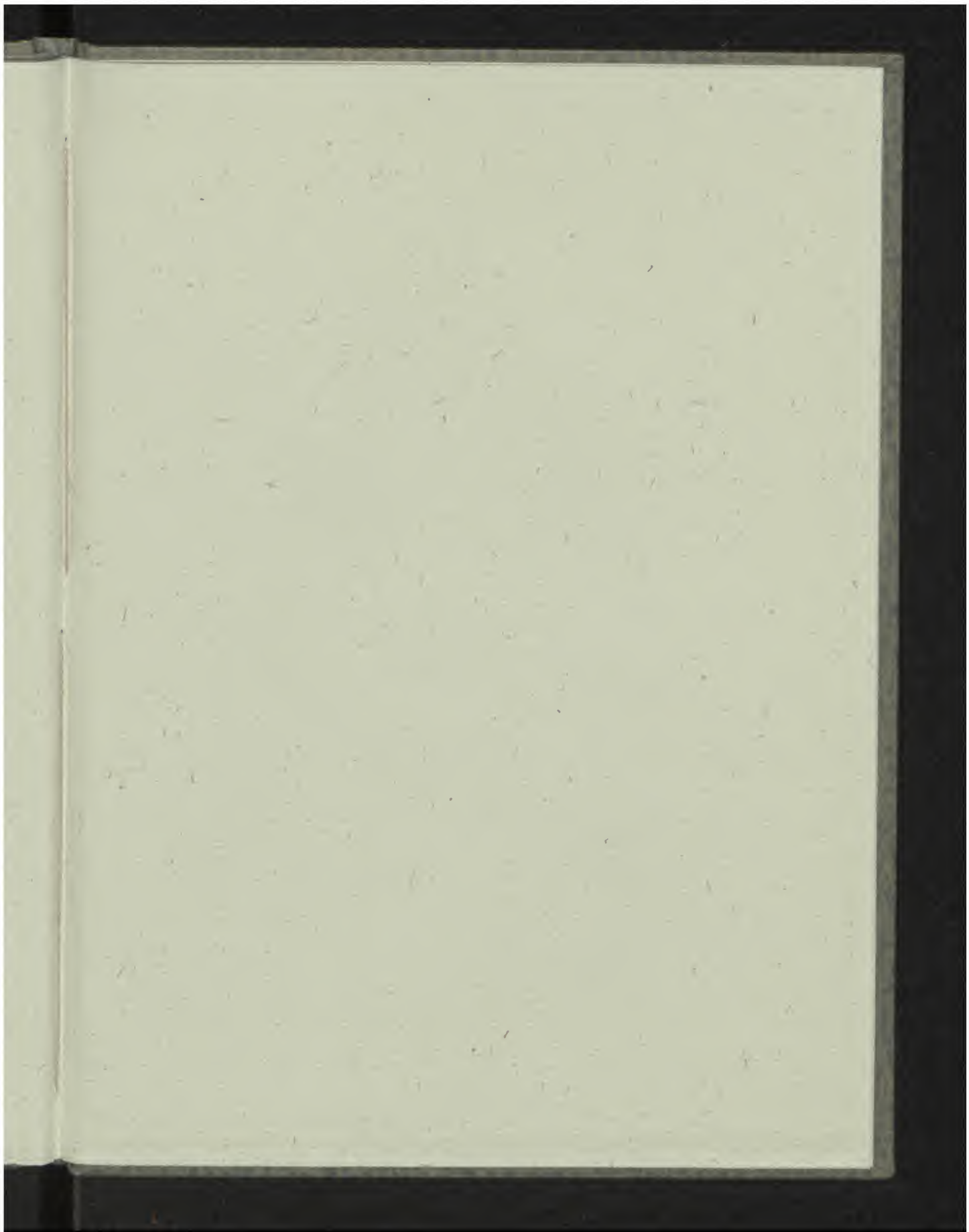
✠ Impressum Wolregie Per Olauum Al
rici Decima octaua die Mensis Sep
tembris Anno Domini Millesimi
Quingentesimi Quiescenti
✠ Rom ✠

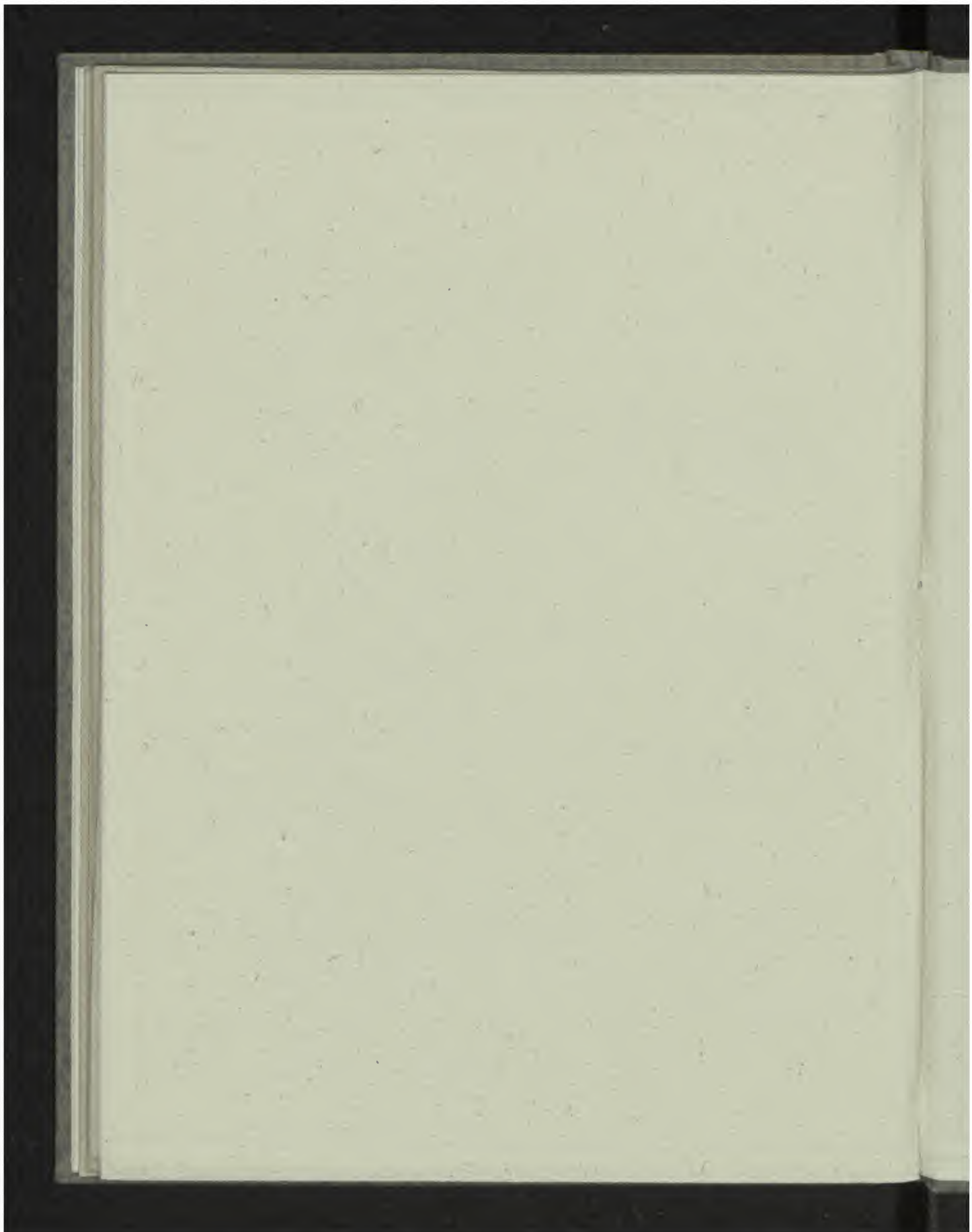

Det kgl. Bibl. Bogb. 1988